

STRINDBERGSSÄLLSKAPET

Strindbergssällskapet fyller 70 (1945-2015)

Av Jan Billgren

Många av Strindbergssällskapets medlemmar har förmodligen inte någon djupare kunskap om vår tidigare historia. Denna artikel är därför ett försök att på ett begränsat utrymme ge en så allsidig bild som möjligt av sällskapets 70-åriga historia.

Inledningsvis presenteras en rad fakta om starten, medlemsutvecklingen, styrelsernas sammansättning och de första aktiviteterna. Därefter följer en kavalkad i kronologisk ordning av de olika aktiviteter som sällskapet medverkat i samband med jubileer, bokutgivningar, museiinvigningar och andra händelser av betydelse för. Dessutom presenteras de Strindbergssymposier som sällskapet arrangerat och samtliga Strindbergspristagare.

Det bör kanske påpekas att berättelsen är helt och hållet byggd på skriftliga källor, främst sällskapets verksamhetsberättelser, medlemstidskrifter och årsböcker. Framställningen skulle ha kunnat kompletteras med intervjuer, men jag har av utrymmesskäl avstått från detta.

Starten

Strindbergssällskapet bildades för 70 år sedan. Initiativtagare var Martin Lamm (1880–1950), välkänd Strindbergsbiograf, och Fredrik Ström (1880–1948), en av August Strindbergs personliga vänner, ordförande i Sveriges författarförening. Det första mötet ägde rum den 20 april 1945. Deltagare var ett femtontal särskilt inbjudna personer – de flesta kom sedan att

ingå i den första styrelsen. Vid mötet tillsattes en interimskommitté, bestående av Gunnar Ollén, Torsten Eklund och Yngve Hedvall.

Interimskommittén utarbetade ett uppdrag som publicerades i de ledande dagstidningarna. Uppdraget hade undertecknats av 40 personer, varav 10 var professorer.

Själva det konstituerande mötet ägde rum den 1 juni 1945 i Stadshuset i Stockholm. Då antogs stadgarna, enligt vilka årsavgiften skulle uppgå till 5 kr för årligen betalande medlem och 100 kr för ständig medlem. Passiva medlemmar, som bibliotek, föreningar, institutioner och liknande, skulle betala 10 kr. Det bestämdes också att man kunde bli stödjande medlem om man betalade minst 1 000 kr ”en gång för alla”.

Vid stiftelsemötet tillsattes en styrelse, bestående av 15 personer. Flertalet hade yrkesmässigt sysslat med Strindbergs författarskap. Ordförande blev docent Gunnar Ollén, vice ordförande professor Henry Olsson, sekreterare docent Torsten Eklund och skattmästare försäljningschef Eric Ahlström. Övriga styrelsemedlemmar: arkivarien vid Nordiska museet Arvid Bäckström, professor Walter A. Berendsohn, bokförläggare Tor Bonnier, redaktör Yngve Hedvall, författare till en bok om Strindberg på Stockholmsscenen, förste bibliotekarien vid KB Victor Johansson, professor Martin Lamm, professor John Landquist, regissör Olof Molander, skriftställare Fredrik Ström, riksbibliotekarie Oscar Wieselgren samt fil.dr. Anders Österling, Svenska Akademiens ständige sekreterare.

Under mötet diskuterades också sällskapetets syften. Man kom fram till att sällskapetets främsta syfte skulle vara att ”främja kännedomen om August Strindberg och hans verk”. Detta skulle ske genom utgivning av skrifter av och dokument om Strindberg. Man skulle också – i mån av tillgångar – understödja forskning om Strindberg. Dessutom skulle man ”registrera och låta taga vård om Strindbergsminnen av olika slag samt även i övrigt söka stimulera intresset för diktaren och hans verk”.

För att hedra Strindberg enades man om att årsmötet om möjligt skulle förläggas till diktarens dödsdag den 14 maj. Plats och tid för årsmötet skulle tillkännages genom annons i minst två större, dagliga Stockholmstidningar.

De första årens aktiviteter

Redan i oktober 1945 utkom det första numret av medlemstidningen, *Meddelanden från Strindbergssällskapet*. Detta följdes av ett nytt nummer i april 1946. I fortsättningen kom skriften ut med två nummer per år, i regel i april eller maj och december eller januari.

En annan viktig aktivitet var att i början av 1946 ge ut ett urval av Strindbergs icke omtryckta tidningsartiklar från 1869–1879. Redaktör var Torsten Eklund. Den gavs ut med titeln *Före Röda Rummet. Strindbergs ungdomsjournalistik* och erbjöds till sällskapets medlemmar för 6 kr; bokhandelspriset var 8:50 kr.

Avtal slöts med Bonniers om utgivning av en ”stor, vetenskaplig brevpupplaga på 10–12 volymer”. Martin Lamm lovade att skriva en inledning. Det tillsattes en särskild kommitté, bestående av Henry Olsson (ordf.), Torsten Eklund och Gunnar Ollén med Walter Berendsohn som adjungerad ledamot. Den första volymen beräknades utkomma 1946–1947 men blev fördröjd och utkom först den 1 mars 1948. För ändamålet ansöktes medel av Stockholms stad, där bland annat Zäta Höglund ställde sig positiv. Den 18 november 1946 beviljades ett anslag på 36 000 kr för utgivning av 12 volymer. Priset till medlemmarna blev 10 kr mot 15 i bokhandeln.

Det meddelades också att de främsta teatrarna beviljat rabatter till medlemmarna, upp till 50 %, på föreställningar med Strindbergspjäser. Det rörde Dramaten och Blanche i Stockholm samt stadsteatrarna i Göteborg, Malmö och Helsingborg.

Sällskapet gjorde genom dagspressen och i radioprogram upprop om att få kopior av Strindbergsbrev i allmänhetens ägo. Detta gav ett synnerligen gott gensvar, varför åtskilliga inslag i medlemsskriften kom att redovisa nyinkomna brev. Dessutom donerades även brev i original.

Under det första året skänktes ett antal gåvor till sällskapet. Bland dessa kan nämnas originalbrev av Marika Stiernstedt (nr 3781 och 5428) och Signe Lutteman samt kopior av brev från flera andra personer. Omfattande samlingar tidningsklipp donerades av Gustaf-Adolf Nilsson och Einar Odhner. Asta Hägg och Anna Blomberg skänkte Strindbergsfotografier.

Styrelsen under åren fram till 2014

Gunnar Ollén var ordförande i nio år.¹ Han ersattes 1954 av Torsten Eklund som varit sekreterare från starten. Henry Olsson var vice ordförande från början fram till år 1970. De första två åren var Eric Ahlström skattmästare och ersattes temporärt av sin hustru, Elsa Ahlström, när han gick bort under pågående verksamhetsår. Fram till 2014 innehades dessa poster av (enligt styrelseberättelserna fram t.o.m 1991; verksamhetsberättelserna därefter):²

	<i>Ordförande</i>	<i>Vice ordförande</i>	<i>Sekreterare</i>	<i>Skattmästare</i>
1945	Gunnar Ollén	Henry Olsson	Torsten Eklund	Eric Ahlström
1947	Gunnar Ollén	Henry Olsson	Torsten Eklund	Elsa Ahlström
1948	Gunnar Ollén	Henry Olsson	Torsten Eklund	Torsten Måtte Schmidt
1950	Gunnar Ollén	Henry Olsson	Torsten Eklund	Carl G. Wiberg
1954	Torsten Eklund	Henry Olsson	Torsten Måtte Schmidt	Carl G. Wiberg
1960	Torsten Eklund	Henry Olsson	Carl Reinhold Smedmark	Carl G. Wiberg
1965	Gunnar Brandell	Henry Olsson	Carl Reinhold Smedmark	Carl G. Wiberg
1968	Gunnar Brandell	Henry Olsson	Carl Reinhold Smedmark	Sven Fischer
1969	Gunnar Brandell	Henry Olsson	Carl Reinhold Smedmark	Bengt Sahlberg
1970	Gunnar Brandell	Sven Rinman	Carl Reinhold Smedmark	Bengt Sahlberg
1974	Karl-Åke Kärnell	Sven Rinman	Carl Reinhold Smedmark	Bengt Sahlberg
1976	Karl-Åke Kärnell	Stig Algott	Carl Reinhold Smedmark	Bengt Sahlberg
1977	Karl-Åke Kärnell	Stig Algott	Carl Reinhold Smedmark	Olle Hjern
1980	Karl-Åke Kärnell	Harry Järv	Carl Reinhold Smedmark	Olle Hjern
1981	Karl-Åke Kärnell	Göran Söderström	Carl Reinhold Smedmark	Olle Hjern
1985	Karl-Åke Kärnell	Göran Söderström	Carl Reinhold Smedmark	Carl Olof Johansson
1986	Bengt Landgren	Gunnar Brandell	Margareta Brundin	Carl Olof Johansson
1988	Bengt Landgren	Göran Söderström	Margareta Brundin	Carl Olof Johansson
1990	Bengt Landgren	B. Ståhle Sjönell	Margareta Brundin	Carl Olof Johansson
1991	Bengt Landgren	B. Ståhle Sjönell	Björn Meidal	Carl Olof Johansson
1992	Ture Rangström	Hans-Göran Ekman	(ingen sekr. utsedd)	Carl Olof Johansson
1993	Ture Rangström	Hans-Göran Ekman	Carl Olof Johansson	Per-Arne Berggren
1996	Björn Meidal	Hans-Göran Ekman	Carl Olof Johansson	Per-Arne Berggren
1997	Björn Meidal	B. Ståhle Sjönell	Boel Westin	Per-Arne Berggren
1998	Björn Meidal	B. Ståhle Sjönell	Bo Andér	Per-Arne Berggren
2003	Björn Meidal	B. Ståhle Sjönell	Anna Cavallin	Per-Arne Berggren
2005	Björn Meidal	B. Ståhle Sjönell	Anna Cavallin	Hans Alm
2007	Björn Meidal	Per Stam	Anna Cavallin	Hans Alm
2008	Katarina Ek-Nilsson	Per Stam	Anna Cavallin	Hans Alm
2009	Katarina Ek-Nilsson	Göran Söderström	Michaëlle Cedergren	Hans Alm
2011	Katarina Ek-Nilsson	Göran Söderström	Marianne Landqvist	Kjellåke Henriksson
2013	Katarina Ek-Nilsson	Göran Söderström	Marianne Landqvist	Elisabeth Alm
2014	Katarina Ek-Nilsson	Göran Söderström	Marianne Landqvist	Elisabeth Alm

Carl Olof Johansson efterträdde Olle Hjern som skattmästare den 1 september 1985. Han fungerade som medlemssekreterare utanför styrelsen från 1997 fram till 2002. Detta år efterträddes han av Catharina Söderberg som då adjungerades till styrelsen. 2009 valdes Lena Insulander in i styrelsen och övertog arbetet som medlemssekreterare. 2014 efterträddes hon av Ingela Lundahl.

Sällskapet hade länge ett arbetsutskott, som fram till slutet av 1990-talet bestod av ordföranden, sekreteraren, skattmästaren, vice ordföranden samt ytterligare några personer, och som fungerade som den regelbundet arbetande styrelsen.

Från 1988 har museichefen varit självskriven styrelseledamot; även dessförinnan ingick denne i styrelsens arbetsutskott (från 1972).

---

¹ Ollén var medlem i styrelsen fram till 2005. När han då avgick valdes han till hedersordförande.

² Det första räkenskapsåret omfattade tiden mellan den 1 juni 1945 och den 1 maj 1946. Brutna räkenskapsår användes även 1946–1947 och den 1 maj till den 31 december 1947. Från och med räkenskapsåret 1948 infördes kalenderåret som räkenskapsår.

Under åren 1985–1994 skedde vid flera tillfällen slutna omröstningar vid årsmötet, främst när det gällde val av styrelsemedlemmar. Detta inträffade också vid val av ordförande 1986.

Antalet medlemmar

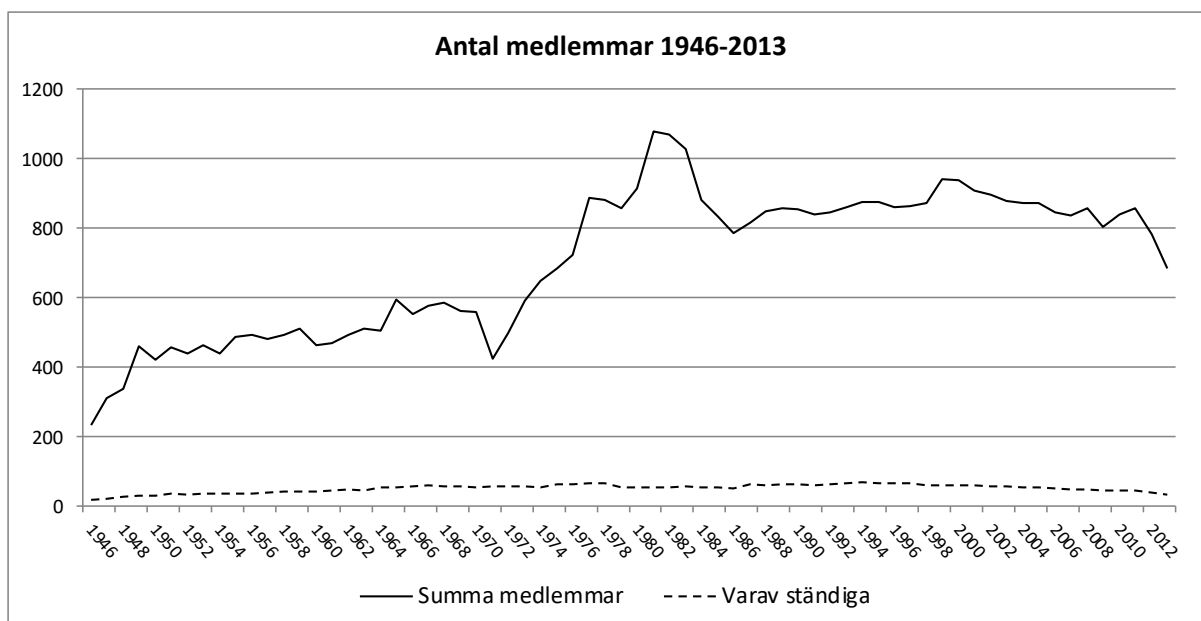
Den första medlemsförteckningen är daterad till oktober 1945. Den omfattar 142 medlemmar, varav 11 var ständiga och tre passiva. Till årsskiftet 1945–1946 hade antalet stigit till 199, varav 15 var ständiga och sju passiva. I fortsättningen ökade medlemsantalet varje år fram till 1956. En ny expansion startade 1972, då antalet medlemmar uppgick till 501. Därefter ökade medlemsantalet varje år till 1981, som utgör höjdpunkten fram till idag: 1078 medlemmar, varav 54 ständiga och 57 passiva. Åren fram till idag kännetecknas av ett långsamt sjunkande medlemsantal; år 2013 var antalet nere i 686 medlemmar.

Antal medlemmar enligt årsredovisningarna

	varav ständiga			varav ständiga	
1946	234	20	1981	1078	54
1947	311	21	1982	1070	54
1948	339	27	1983	1028	57
1949	460	31	1984	883	54
1950	422	32	1985	833	56
1951	459	36	1986	787	52
1952	441	35	1987	815	63
1953	464	37	1988	850	60
1954	439	36	1989	857	64
1955	488 ³	36	1990	854	64
1956	494	36	1991	841	62
1957	483	39	1992	845	65
1958	495	43	1993	861	67
1959	512	42	1994	876	69
1960	463	43	1995	877	67
1961	470	47	1996	861	67
1962	493	48	1997	863	66
1963	512	46	1998	874	61
1964	505	55	1999	942	61
1965	594	55	2000	940	62
1966	555	57	2001	910	61
1967	577	60	2002	897	59
1968	585	59	2003	879	57
1969	564	59	2004	872	56
1970	560	56	2005	872	55
1971	426	59	2006	847	53
1972	501	59	2007	837	50
1973	592	58	2008	857	49
1974	650	56	2009	805	46
1975	686	65	2010	840	45
1976	724	65	2011	857	45
1977	887	66	2012	783	40
1978	883	67	2013	686	34
1979	859	54			
1980	914	54			

---

³ Enligt årsberättelsen; 467 enligt den tryckta medlemsförteckningen.

År 1949 fick Sällskapet en första stödjande medlem som gick bort 1977. Ytterligare en tillkom detta år. Därefter har inte någon stödjande medlem anmält sig. Idag finns ingen kvar.

Nya medlemmar

Till de mera kända medlemmarna från starten – utöver styrelsemedlemmar – kan nämnas Carl Eldh, Tor Bonnier, Hjalmar Gullberg, Lars Hanson, Olle Hilding, Zeth Höglund, Martin Lamm, Ernst Norlind, Ture Rangström, Sten Selander, Sven Stolpe, Marika Stiernstedt, The Svedberg, Anders de Wahl, Oscar Wieselgren, Hjalmar Wijk och Anders Österling.

År 1946 tillkom Gerhard Bonnier, Gunnar Brandell, Gustaf Hellström, Olle Holmberg, Ivar Kåge, Olof Sandborg, Victor Sjöström, Georg Svensson, Olof Widgren, Per Wieselgren och Olof Östergren. Följande år blev Strindbergs näst yngsta dotter, Kerstin Strindberg, medlem.

Strindbergs yngsta dotter, Anne Marie Wyller, blev medlem 1949 och ständig medlem 1961. Fanny Falkner blev medlem (ständig) 1953. Bland välkända författare, litteraturhistoriker och skådespelare kan särskilt nämnas Tage Aurell, Bengt-Åke Benktson (bägge 1950), Knut Ahnlund (1952), Harry Martinson (1955), Halldór Laxness (1956), Bo Setterlind (1958), Gunnar Brandell (1963), Staffan Björck, Ulla-Britta Lagerroth (båda 1964), Lars Dahlbäck

(1970), Jan Myrdal (1971), Ingmar Bergman, Erland Josephson (båda 1973), Björn Meidal (1975) och Ingvar Holm (1976).

För varje år redovisas i *Meddelanden* och *Nya Meddelanden* samtliga nya medlemmar med namn och bostadsort; från 2009 endast med namn. För åren från 1946 uppgick de till följande antal:

1946	93	varav ständiga 7	1974	117	varav ständiga 2
1947	110	4	1975	83	4
1948	57	0	1976	112	9
1949	63	0	1977	118	1
1950	20	1	1978	157	3
1951	20	1	1979	61	1
1952	38	3	1980	69	0
1953	48	1	1981	60	0
1954	18	2	1982	156	0
1955	38	0	1983	101	0
1956	25	0	1984	126	0
1957	17	0	1985–1994		<i>uppgifter saknas</i>
1958	15	0	1995	85	0
1959	08	0	1996–1999		<i>uppgifter saknas</i>
1960	14	3	2000	48	
1961	19	1	2001	61	
1962	17	2	2002	71	
1963	44	3	2003	83	
1964	80	7	2004	78	
1965	28	4	2005	56	
1966	26	1	2006	40	
1967	34	2	2007	45	
1968	43	4	2008	85	
1969	23	1	2009	48	
1970	18	1	2010	67	
1971	35	3	2011	52	
1972	15	0	2012	102	
1973	66	1	2013	52	

Hedersordförande och hedersmedlemmar

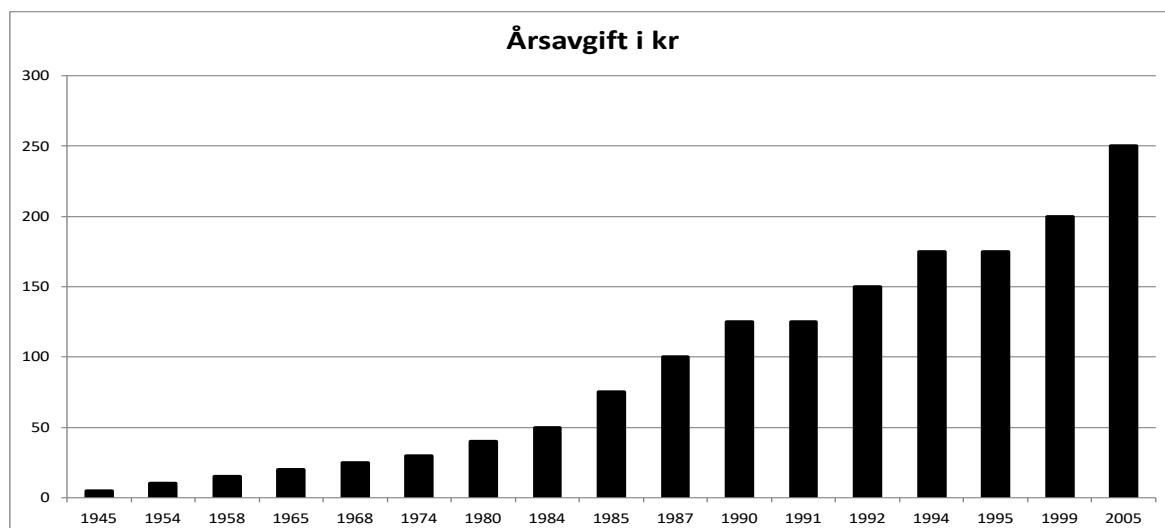
År 2005 utsågs Gunnar Ollén (1913–2014) till hedersordförande. Han hade då varit styrelsemedlem oavbrutet i 40 år, de först nio som ordförande.

Harald Svensson blev hedersmedlem 1987, Carl Reinhold Smedmark 1993, Karl-Åke Kärnell 1995 och Carl Olof Johansson 1998. Den ende hedersmedlemmen är idag Björn Meidal som utnämndes 2008.

Medlemsavgifter

1945	5 :-	Ständig medlem	100:-	1987	100:-	Ständig medlem	1 000:-
1954	10:-	Ständig medlem	150:-	1990	125:-	Ständig medlem	1 250:-
1958	15:-	Ständig medlem	150:-	1991	125:-	Ständig medlem	2 000:-
1965	20:-	Ständig medlem	200:-	1992	150:-	Ständig medlem	2 000:-
1968	25:-	Ständig medlem	250:-	1994	175:-	Ständig medlem	2 750:-
1974	30:-	Ständig medlem	300:-	1995	175:-	Ständig medlem	5 000:-
1980	40:-	Ständig medlem	400:-	1999	200:-	Ständig medlem	5 000:-
1984	50:-	Ständig medlem	500:-	2005	250:-	Ständig medlem	5 000:-
1985	75:-	Ständig medlem	750:-				

Inga ständiga medlemmar har tillkommit efter 1979. 2007 infördes familjemedlemskap för 50 kr (om familjen innehåller en fullbetalande medlem) och ungdomsmedlemskap (för den under 25 år) för halv avgift (125 kr).

Meddelanden från Strindbergssällskapet

Efter förslag från Eric Ahlström gavs det första numret av medlemstidningen ut i oktober 1945. Det innehöll först och främst en berättelse om Strindbergssällskapets start, dess första styrelse och de planer som drogs upp från början. Redan i detta nummer gjordes ett första upprop om Strindbergsbrev ”till alla som själva äger eller känner till ägare av sådana brev”. Dessa ombads meddela detta till sällskapets ordförande, Gunnar Ollén.

Denne presenterade också en nyutkommen dansk bok om Strindberg, Harry Jacobsens *Dikteren og Fantasten. Strindberg paa "Skovlyst" (1945)*. Ytterligare information om Torsten Eklunds och sällskapets planerade bok om Strindbergs ungdomsjournalistik lämnades. En berättelse om Strindbergs utträde ur DN:s redaktion återgavs också av en av hans dåtida arbetskamrater, Klas Ryberg.

I återstoden av det första numret redovisades den första medlemsförteckningen med de 142 medlemmarnas namn, titel och hemort. Slutligen återgavs sällskapets stadgar, omfattande 11 paragrafer.

Den förste redaktören för skriften blev Torsten Eklund. Han avlöstes 1962 av den blivande sekreteraren i sällskapet, Carl Reinhold Smedmark. Denne svarade för samtliga återstående nummer fram till det sista som kom ut 1984. Det ersattes då av årsboken *Strindbergiana*.

I fortsättningen gavs *Meddelanden* ut en gång per år, från 1948 till 1963 två gånger. Av någon anledning gavs tre nummer ut 1964. Vid två tillfällen gavs det ut jubileumsnummer, i januari 1949 och december 1962. Dubbelnummer förekom ibland; det första publicerades i april 1953 och det sista i maj 1980. Register över de olika artiklarna finns i nummer 36 och 68.

Innehållet i *Meddelanden från Strindbergssällskapet* varierade en hel del under de nästan 40 år som de gavs ut. Förutom årliga ekonomiska redogörelser och verksamhetsberättelser fanns det förteckningar över de medlemmar som tillkommit sedan föregående år.

I många nummer finns värdefulla artiklar från den vetenskapliga världen och från styrelseledamöter. Den i särklass mest förekommande författaren var Gunnar Ollén, som

bidrog med redovisningar, ibland recensioner, av Strindbergspremiärer på svenska och utländska scener. Sammanlagt rör det sig om nästan 40 artiklar av hans penna.

En serie artiklar handlade om nyupptäckta Strindbergsbrev (nr 6, 33, 34, 36, 57–58, 59–60). Dessa artiklar är skrivna av brevsamlingarnas huvudredaktörer, Torsten Eklund och Björn Meidal. Skådespelaren Alrik Kjellgren, som spelade i åtskilliga roller på Intima Teatern, redovisade sina 14 brev från Strindberg i nr 24 som utkom i december 1959.

Artiklar om nyupptäckta Strindbergsfoton och ändrade dateringar till sådana finns i nummer 28, 30–31 och 33. De är författade av Torsten Svedfelt och Per Hemmingsson. Den senare har även behandlat Strindbergs förhållande till fotografen Herman Anderson i en särskild artikel.

I fyra nummer av *Meddelanden* diskuteras och analyseras Strindbergsöversättningar till olika språk. I nummer 18 analyseras Elspeth Harley Schuberts översättning av *Hemsöborna* till engelska, i nr 20 en översättning av boken till ryska av en icke nämnd person, i nr 34 Viggo Adlers och Sven Langes översättningar till danska och i nr 37 Jean-Jacques Roberts översättning till franska.

Walter A. Berendsohn lade ner ett omfattande arbete på att ta fram förteckningar över Strindbergs manuskript till samtliga verk. De presenteras i fyra nummer av *Meddelanden* åren 1951–1955 (nr 10, 11, 12, 18).

Under årens lopp presenterades i medlemsbladet *Strindbergsavhandlingar* av Gunnar Brandell, Carl Reinhold Smedmark, Allan Hagsten, Hans Lindström, Nils Norman, Sven-Gustaf Edqvist, Ulf Boëtius, Lars Dahlbäck och Björn Meidal.

Sällskapetets viktigaste bokprojekt presenterades också här. Det gällde inte minst *Samlade Verk* som presenterades av Lars Dahlbäck i nr 57/58 som utgavs i maj 1977. Även nya band av Strindbergs brev redovisades varje gång ett sådant kom ut, från maj 1948 till april 1984.

En innehållsförteckning över samtliga *Meddelanden från Strindbergssällskapet* publicerades i nr 68 av B.I.B. Lindahl samt i *Strindbergiana. Tjugonde samlingen* (2005) av Carl Olof Johansson.

Strindbergiana

Förberedelserna inför utgivning av årsskriften blev ganska långvariga. Först när Statens Kulturråd fick möjlighet att ge stöd till vetenskaplig bokutgivning blev det möjligt att ge ut en årsbok. Styrelsen tog ställning för en sådan utgivning 1983. Årsskriften utnyttjas i huvudsak för publicering av vetenskapliga artiklar om Strindberg. Många forskare har här fått ett forum för nya rön om Strindbergs liv och verk. Från början och fram till idag har den vackert formgivna årsboken utgivits på Atlantis förlag, Stockholm.

Redaktörer för första samlingen, 1985, var Anita Persson och Hans-Göran Ekman. Övriga redaktörer till och med samling 29 redovisas i Per Stams artikel i årsboken.

Ett register över innehållet i artiklarna i *Strindbergiana* 1–20 finns i samling nr 20. Det utarbetades av Carl Olof Johansson. På annan plats i årets samling publiceras en innehållsförteckning och ett författarregister till samling 1–29. Där framgår också vilka som redigerat de enskilda samlingarna.

Nya Meddelanden från Strindbergssällskapet

I samband med att årsboken, *Strindbergiana*, började komma ut 1985, fortsatte styrelsen att skicka ut meddelanden, men dessa omfattade oftast endast ett A4-blad med tryck även på baksidan. Bladet behövdes framför allt för att medlemmarna skulle kunna få aktuella meddelanden om sällskapets program och om museets verksamhet och skickades i regel ut tre gånger per år. Det användes också för kallelser till årsmöten. I arkivet finns både sådana informationsblad med överskrift ”Strindbergssällskapet” och med ”Meddelanden från Strindbergssällskapet”. Flertalet av dessa är skrivna och undertecknade av Anita Persson.

Namnet *Nya Meddelanden från Strindbergssällskapet* började användas för medlemsbladet i mars 1997. Det trycktes då i A4-format och omfattade i regel åtta sidor. Formatet behölls till nummer 16, som utkom i mars 2002.

Från och med nr 17, som utgavs i september 2002, ändrades formatet till A5. Antalet sidor varierade från 12 till 16, i julnumret (daterat november eller december) förlängt till max 24, för att få plats med museets katalog över böcker och föremål. Årets första nummer kom i regel ut i mars. Det innehöll även kallelsen till årsmötet, som äger rum i maj.

I varje nummer fanns inslag på fasta platser. Det första var en hälsning och ett kåseri av sällskapets ordförande. Därefter presenterades museets återstående program. Museichefen hade i anslutning till detta ett kåseri om vad som hade hänt under året och hur utställningarna hade fungerat.

Därpå följde en presentation av Strindberg på teaterscenerna i världen samt anmälan av nyutkommen Strindbergslitteratur. Det förekom också information om sällskapets egna program, oftast en eller flera utflykter i Strindbergs spår, inte minst i skärgården. Avslutningsvis presenterades nya medlemmar med namn och bostadsort.

Som redaktörer har i tur och ordning fungerat Anita Persson, Carl Olof Johansson, Gunnel Bergström, Catharina Söderberg, Driva Louise Leyonmarck och Cecilia Carlander.

Strindbergsjubileet 1949

Strindbergssällskapet gav i januari 1949 ut ett särskilt jubileumsnummer av *Meddelanden*. En rad kända författares uttalanden om Strindbergs betydelse för dem återgavs. Bland annat fanns citat av André Gide, Roger Martin du Gard, Albert Camus, Thomas Mann och Herman Hesse. Dessutom redovisade Torsten Eklund sju nyupptäckta Strindbergsbrev samt kommenterade författarens studentuppsats (återgiven in extenso).

I detta nummer redovisas också flertalet av de jubileumsarrangemang som anordnades i Stockholm. Staden arrangerade en högtidlighet i Stadshuset för särskilt inbjudna. I Blå hallen framfördes några scener ut *Ett drömspel*, uppläsning av Strindbergslyrik och olika tonsättares musik till Strindbergstexter. Festen avslutades med bankett i Gyllene salen.

På Nordiska museet anordnades, på initiativ av och i samarbete med Strindbergssällskapet, en utställning som kallades ”Strindberg som målare och modell”. Här visades inte mindre än 68

målningar av Strindberg och av kollegor som avbildat honom i sin konst. Dessutom visades ett antal fotografier från olika perioder av författarens liv.

Kungliga biblioteket anordnade en utställning av författarens manuskript. Här visades också andra föremål från Strindbergs liv och verk. Teatrar i Sverige och utomlands framförde Strindbergspjäser i samband med jubileet. På Dramaten hade man premiär på *Stora landsvägen* med bland annat Lars Hansson den 21 januari.

Radiotjänst anordnade ett särskilt Strindbergsprogram under hela kvällen den 21 januari med uppläsningar av författarens texter. I programmet deltog bland annat sällskapets dåvarande ordförande, Gunnar Ollén. Olof Molander talade om diktaren som inspirationskälla, Harriet Bosse läste ur *Ett drömspel* och Anders de Wahl reciterade ”Stadsresan”. Dessutom gjordes intervjuer med människor som träffat Strindberg och en reporter besökte Strindbergsrummen på Nordiska museet.

Nyutkomna böcker ställdes ut hos bokhandlarna i Stockholm och i Berns salonger. Det gällde Walter Berendsohns *Strindbergs sista levnadsår*, Torsten Eklunds *Tjänstekvinnans son*, Knut Lundmarks *Strindberg, geniet, sökaren och människan*, Gunnar Olléns *Strindbergs dramatik* och Torsten Svedfelts *Strindbergs ansikte*. Dessutom lanserade Bonniers en ny upplaga av Martin Lamms Strindbergsbiografi.

Generalpoststyrelsen – som Posten kallades då – gav på initiativ av sällskapet ut ett frimärke i tre valörer, 20, 30 och 80 öre. De var avsedda för inrikes och utrikes brevporto samt inrikes paketporto. Formgivare var konstnären Akke Kumlien som utgått från Richard Berghs målning av Strindberg 1905.

Strindbergsmuseets första invigning 1960

Det provisoriska Strindbergsmuseet öppnades den 14 maj 1960. Styrelsen hade lagt ner ett stort arbete på att få det till stånd. Det första initiativet togs genom att styrelsen vände sig till Stockholms stad redan 1950 och då möttes av en positiv inställning, dock utan att något anslag beviljades. Nästa steg blev att sällskapet hyrde den helt ombyggda vindslägenhet på

Drottninggatan 85, 6 trappor, där Strindberg haft sitt bibliotek. Detta kontrakt gällde från den 1 oktober 1954.

Inför öppnandet hade ett antal gåvor från Strindbergs släktingar överlämnats, främst möbler och föremål som funnits i Strindbergs triplett på 4 trappor. Dessutom hade museet fått en större samling föremål med anknytning till Strindberg av arvingarna till apotekaren Hilmer Lundqvist, som avlidit sommaren 1954. Det rörde sig om en större pressklippssamling, originalupplagor av de flesta av Strindbergs verk, program och affischer från teaterföreställningar och filmer samt oljemålningen ”Den grönskande ön”.

Beslut om att ekonomiskt stödja ett Strindbergsmuseum togs av Stockholms stadsfullmäktige den 19 maj 1958. Ansvaret för den museala anordningen hade intendenten Martin Olsson vid Stockholms stadsmuseum. Man hoppades kunna starta verksamheten under år 1959 men på grund av omfattande ombyggnadsarbeten blev det först året därpå, med öppethållandet begränsat till ett par kvällar i veckan. Då hade det blivande museet redan fått motta ett stort antal gåvor, bland annat Knut Lundmarks stora Strindbergssamling (originalmanuskript och en större boksamling), oljemålningen ”Svartsjukans natt” som donerades av dottern Kerstin och Strindbergs svenskuppsats i studentexamen.

Ordföranden i Strindbergssällskapet, Torsten Eklund, hälsade de närvarande välkomna vid invigningshögtiden, orienterade om museets tillblivelse och tackade för alla gåvor som inkommit. Carl Albert Andersson, stadsfullmäktiges ordförande, tackade därefter Strindbergssällskapet för initiativet och förverkligandet av museet. Han invigde sedan museet med reflektioner kring Strindbergs vistelse och upplevelser i Blå tornet. Närvarande var representanter för Stockholms stad, släkten Strindberg, museets donatorer, Bonniers förlag, universitetsvärlden samt sällskapets styrelse.

Vad som mötte en dåtida museibesökare redovisades senare i Walter A. Berendsohns artikel ”Ett besök i Blå tornet” som infördes i *Meddelanden från Strindbergssällskapet* nr 29, som utkom i december 1961.

Strindbergsjubileet 1962

På 50-årsdagen av Strindbergs bortgång hölls traditionsenligt årsmötet i Röda rummet på Berns i Stockholm. Då hade redan den dåvarande vice ordföranden, Henry Olsson, lagt ner sällskapets krans på hans grav på Norra kyrkogården – som även visades i TV. Efter mötet samlades man i Stockholms konserthus lilla sal för en soaré. Vid denna talade Olof Lagercrantz om ”enmanscyklonen Strindberg” och jämförde Dantes inferno med Strindbergs. Skådespelarna Gunnar Sjöberg och Alrik Kjellgren, den senare som även spelat vid Intima Teatern, läste texter ur författarens verk och Erik Saéden sjöng visor ur bland annat *Ordalek och Småkonst*, ackompanjerad av Stig Ribbing.

Andra arrangemang under jubileumsåret var Kungliga bibliotekets utställning av Strindbergsmanuskript och samtida fotografier från Stockholm, teaterföreställningar inrikes och utrikes, i radio och på TV. En vandringsutställning med ett 30-tal verk hade sammanställts genom Svenska Institutets och Moderna museets försorg och turnerade i museer i Europa.

Strindbergsmuseets nyetablering 1973

I september 1971 sände Strindbergssällskapets arbetsutskott en skrivelse till Stockholms stad med en anhållan om att också få ekonomisk hjälp med att hyra Strindbergs tripplett på 4 trappor och den angränsande sjurumsvåningen. Så skedde också från och med den 1 oktober (våningen) respektive den 1 januari 1972 (trippletten).

Båda våningarna måste emellertid repareras och den starkt ombyggda trippletten rekonstrueras innan de kunde inredas som museum. Ledningen uppdrogs åt den dåvarande byggnadsantikvarien vid Stadsmuseet och strindbergsforskaren Göran Söderström, i samarbete med amanuensen Helena Friman vid samma museum och teaterhistorikern Ture Rangström. Samtidigt markerade sällskapets styrelse att det utvidgade museet skulle bli ett alltför stort åtagande för Strindbergssällskapet.

Det utvidgade museet invigdes den 11 mars 1973. Det hade året innan gått upp i en ny organisation, Stiftelsen Strindbergsmuseet, med Strindbergssällskapet, Stockholms stad och Nordiska museet som stiftare. Till museets förste chef utsåg stiftelsens styrelse Göran Söderström. Landshövding Hjalmar Mehr invigde museet och Strindbergssällskapets dåvarande ordförande, Gunnar Brandell, höll ett tal, där han påpekade med vilken glädje medlemmarna i sällskapet nu såg det utvidgade museet förverkligat. Brandell påpekade att tanken på ett Strindbergsmuseum väcktes för 60 år sedan men kunnat realiseras först sedan sällskapet vid årsskiftet 1954–55 lyckades få hyra vindsvåningen i Blå tornet. Han poängterade också Torsten Eklunds betydelsefulla insats vid starten av museet.

Några medlemmar av sällskapet hade emellertid på eget bevåg uppvaktat utbildningsdepartementet för att få medel att inköpa också den gamla ateljén på vindsvåningen, som enligt avtal skulle återlämnas till fastighetsägaren. Sedan detta rum avskilts från den gamla museivåningen hyrdes det tills vidare ut åt Fanny Falkners syster konstnärinnan Stella Söderberg. 1978 överförde sällskapet lokalen till museistiftelsen, som dock först 1984 kunde öppna också denna del av museet för allmänheten sedan den invigts av kulturministern Bengt Göransson.

De internationella Strindbergskonferenserna

I samband med museets öppnande tog styrelsen initiativ till en serie internationella Strindbergskonferenser. Den 3–6 september 1973 arrangerade Strindbergssällskapet för första gången ett symposium i samarbete med Stockholms universitet under rubriken ”Strindberg and Modern Theatre”. I detta deltog 16 personer, främst utländska forskare och teaterfolk. Den ägde rum både i museet och i Stockholms universitets lokaler.

Den andra internationella konferensen i sällskapets regi, ”Strindberg on Stage”, ägde rum i Stockholm 18–22 maj 1981 i samarbete Dramatiska Teatern, Svensk teaterunion och Svenska Institutet. Denna gång deltog 50 svenska deltagare och lika många från utlandet; 200 åhörare var också närvarande. Konferensen ägde denna gång rum i Filmhuset i Stockholm.

Efter starten i Stockholm 1973 har dessa konferenser fortsatt anordnats, i regel vartannat år fram till idag. Det enda undantaget är perioden mellan 2001 och 2008 då det inte anordnades några symposier.

Sällskapet har genomgående samarbetat med forskare från universitet i de olika arrangörstäderna. Det har alltid varit någon styrelsemedlem med i organisationskommittén. Fram till idag har nitton symposier anordnats:

1973	Stockholm	Strindberg and Modern Theatre
1975	Paris	Strindberg à Paris
1977	Tübingen	Strindberg und die deutschsprachigen Länder
1979	Zürich	Strindbergs Dramen im Lichte neueren Metodendiskussionen
1981	Stockholm	Strindberg on Stage
1983	Minneapolis	Strindberg's Dramaturgy
1984	Warszawa	Strindbergian Drama in European Context
1986	Amsterdam	Transposing Strindbergian Drama
1988	Seattle	Strindberg and History
1990	Norwich	Strindberg and Genre: Breaking Bounds
1992	Köpenhamn	Strindberg post-Inferno-dramatik
1994	Moskva	Strindberg and Symbolism
1997	Linz	Strindberg and Expressionism
1999	Stockholm	Strindberg and Fiction
2001	Berlin	Strindberg and His Media
2008	Bonn	Strindberg – Art, Science, Experiment
2010	Strasbourg	Strindberg et la ville
2012	Stockholm	The Strindberg Legacy
2014	Rom	Strindberg Across Borders

Föredragen från konferenserna har i flertalet fall publicerats i konferensvolymer med samma titel. Efter konferensen i Stockholm 2012 har inte mindre än två konferensvolymer publicerats: *Strindberg on International Stages / Strindberg in Translation* (Cambridge Scholars Publishing, 2014) och *Arvet efter Strindberg / The Strindberg Legacy* (Stockholms universitet, 2014).

Strindbergsjubileet 1999 (Strindberg 150 år)

Strindbergsåret 1999 inleddes med en högtidlig mottagning den 22 januari i Stockholms stadshus. Staden hade då inbjudit sällskapets medlemmar att delta i firandet av Strindbergs 150-årsdag. Vid Strindbergs grav skedde högtidlig kransnedläggning och representanter för Stockholms stad och fackföreningar med fanor deltog.

Sällskapets bidrag till 150-årsfirandet var främst den 14:e internationella Strindbergskonferensen, som ägde rum i Stockholm den 10–14 juni, ”Strindberg and Fiction”. Denna gång var samarbetsparterna den litteraturvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet och den teatervetenskapliga institutionen. I konferensen medverkade ett 80-tal personer från ett 20-tal länder.

Ett annat evenemang som sällskapet deltog i detta år var ”Dagens Strindbergsbrev”. Det rörde sig om sammanlagt 366 brev som lästes upp av Reine Brynolfsson och Alf Nilsson. Från Strindbergssällskapets sida deltog Carl Olof Johansson som svarade för urvalet och Björn Meidal som skrev introduktionerna.

Ytterligare ett antal program och medlemsaktiviteter arrangerades av sällskapet. Förutom ett antal offentliga föreläsningar medverkade man vid ordnandet av utställningar på Universitetsbiblioteket i Göteborg och Stadsbiblioteket i Uddevalla.

Strindbergs Intima Teater

Strindberg drömde tidigt om att få en egen teater där hans dramer kunde spelas. Det dröjde emellertid till 1907 innan drömmen kunde förverkligas. Intima Teatern blev emellertid ett olönsamt företag som lades ned redan 1910. Då hade det getts inte mindre än 1147 föreställningar av 24 strindbergspjäser.

I samband med att det utvidgade Strindbergsmuseet invigdes 1973 aktualiserades frågan om att väcka liv i teatern. Det skulle emellertid dröja nästan 30 år innan tanken kunde förverkligas. Styrelsen deltog från 1997 och framåt i arbetet med att återupprätta Intima

Teatern genom att sällskapet var medlem i Föreningen Strindberg i Stockholm. Föreningen arbetade med stöd av Stockholms stads kulturförvaltning för att åter öppna teatern. Förvaltningen beslutade tidigt att Strindbergsmuseet skulle vara huvudman för den sceniska verksamheten i teaterns lokaler.

När teatern, nu med namnet Strindbergs Intima Teater den 22 januari 2003 återinvigdes av kulturminister Marita Ulvskog, som aktivt arbetat för projektet, hade den tidigare ordföranden i Strindbergssällskapet 1992-1996, Ture Rangström, utsetts till teaterchef. Han var då ordförande i Sveriges Dramatikerförbund och en av initiativtagarna till Strindbergsfestivalen i Stockholm.

I en artikel i *Strindbergiana* 2003 presenterade Rangström en historik över de gångna åren. Man fick bland annat reda på hur teatern fungerade på Strindbergs tid och hur lokalerna såg ut då. Dessutom gav Rangström en redogörelse för sina planer inför framtiden.

Medlemmarna fick en specialvisning av teatern den 13 april 2003. Då hade redan dramat *Fritänkaren* haft premiär på teatern.

Strindbergsjubileet 2012

Hundraårsminnet av författarens död uppmärksammades med en lång rad evenemang över hela världen. Strindbergssällskapet moderniserade och uppdaterade sin hemsida inför och under jubileumsåret och såg till att de flesta evenemangen beskrevs på webbplatsen.

Styrelsemedlemmarna var framför allt engagerade med att hålla föredrag och kåserier om Strindbergs liv och verk. På så sätt fick vår författare ny aktualitet i litterära sällskap, senioruniversitet, museer, bibliotek, kulturföreningar, bokklubbar med flera på många platser i landet. I Stockholm arrangerade sällskapet och ABF en föreläsningsserie där medlemmar framträdde. Samarbetsprojekt genomfördes även med andra litterära sällskap, såsom Shakespearesällskapet. Enskilda medlemmar bidrog också vid utställningar i andra museer, till exempel Postmuseum i Stockholm.

Minnesåret 2012 var sällskapet även representerade i Kulturrådets samrådsgrupp och delaktiga i utformningen av den hemsida som skapades för att informera om firande över hela världen, liksom i styrgruppen för Strindbergsåret i Stockholm under Stadsteaterns ledning. Ansvarig för hemsidan var David Gedin med Nicolò Freccero som webmaster.

Den största satsningen från sällskapets sida var den artonde internationella Strindbergskonferensen, ”The Strindberg Legacy / Arvet efter Strindberg”. Den hölls i samarbete med Stockholms universitet i månadsskiftet maj/juni. Bland plenarföreläsarna fanns vår tidigare ordförande, Björn Meidal, som också fick motta 2012 års Strindbergpris (se nedan). Sammanlagt ett 60-tal föredrag presenterades under 18 parallella sessioner.

Som en följd av de utåtriktade aktiviteterna fick sällskapet under året 102 nya medlemmar.

Bok- och biblioteksmässan i Göteborg

Sällskapet har deltagit i mässan Bok & Bibliotek i Göteborg varje år sedan år 1997. Sällskapets och museets gemensamma monter har bemannats av frivilliga medlemmar från främst Göteborg och av styrelsemedlemmar. Ansvariga har varit Carl Olof Johansson fram till 2008, därefter Marianne Landqvist och, från 2013, Lars Nilsson.

I samband med mässan har försäljning skett av litteratur, dels av Sällskapets egna utgåvor, dels av litteratur från museet. Även av museets övriga Strindbergsmaterial, som vykort, bokmärken och brevvägg, har erbjudits till besökarna. Givetvis har det även getts tillfälle att teckna medlemskap i föreningen

Sällskapet har även organiserat föreläsningar och uppläsningar av Strindbergstexter. Då har styrelsemedlemmar medverkat, förutom museets chefer och intendenten. I regel har man framträtt på DELS:s (De Litterära Sällskapens Samarbetsorganisation) scen på mässan.

Pressklippssamlingen

August Strindberg var själv intresserad av vad som skrevs om honom och bad sin bror Axel att samla pressklipp under hans tid i utlandet. Redan under tiden i Paris på 1890-talet och fram till den senare stockholmstiden anlidade han det internationella företaget "Courier de la Presse" för att samla klipp om sig själv.

Redan vid det första styrelsemötet med den temporära styrelsen den 14 maj 1945 diskuterades att abonnera på pressklipp hos Svenska Telegrambyrån. Enligt en artikel i *Strindbergiana* 1994 av Göran Söderström prenumererade Strindbergssällskapet på pressklipp från 1948. Dessa skickades under ett antal år direkt till Torsten Eklund, men från 1976 till museet. Hela tiden har sällskapet finansierat verksamheten.

En systematisk sortering av pressklippssamlingen gjordes av Anita Persson med början 1979. Efter 13 års arbete hade materialet ordnats och systematiserats i avdelningar: *Bok av; Bok om; Drama; Övrigt* och *Påverkan*. Den senare kategorin omfattar omnämmanden av Strindberg av skådespelare, författare, kåsörer, med flera, alla tillkomna efter Strindbergs död. Den har vi av utrymmes- och kostnadsskäl upphört att prenumerera på från 1993. Samlingen utökades särskilt kraftigt under jubileumsåret 2012, då pressklippen fyllde 16 pärmar.

Pressklippen har regelbundet uppmärksammats genom att kassaförvaltaren vid varje styrelsemöte redogjort för hur många klipp som kommit in. Detta ansågs förmodligen vara behövt eftersom kostnaden länge utgjorde den största posten i räkenskaperna. (Från 1985 är dock kostnaden för *Strindbergiana* störst.)

August Strindbergs Samlade Verk, Nationalupplaga

Redan under Strindbergssällskapets första år diskuterade man inom styrelsen att en modern textkritisk och fullständig, men också populär, utgåva av Strindbergs samtliga verk borde tas fram. Det dröjde emellertid ända till våren 1975 innan sällskapet på initiativ av dåvarande styrelsemedlemmen Harry Järv ansökte om medel hos Statens kulturråd. Medel beviljades

sedan i april 1976. Kulturrådet var utgivningens huvudfinansiär fram till 1986 och en viktig delfinansiär därefter, tillsammans med Vetenskapsrådet (tidigare HSFR).

Det vetenskapliga ansvaret vilade på Strindbergssällskapet. En redaktionskommitté med sju medlemmar tillsattes 1977. Ordförande var från början Karl-Åke Kärnell som efterträddes av Hans Lindström 1981. Som huvudredaktör för upplagan anställdes Lars Dahlbäck av Kulturrådet 1979. För varje volym utsåg kommittén en eller flera delredaktörer. Enligt överenskommelse med Kulturrådet 1980 erhöll sällskapet en viss royalty för varje sålt tryckt volym. Enligt planerna skulle samtliga, drygt 70 volymer, utkomma under en period av 10 år. Detta visade sig snart vara en alltför optimistisk plan: fram till 1985 utgavs 14 volymer.

En vidlyftig och efterhand offentlig diskussion om utgivningens inriktning, arbetsformer och tidsplan vidtog, både inom redaktionskommittén och utanför. Kulturrådets styrelse fastslog i början av 1986 i en skrivelse till regeringen att utgivningen befann sig ”i en allvarlig kris”. Efter en tids utredning och förhandlingar beslutades 1986 att Stockholms universitet skulle gå in som ny huvudman för utgivningen. Strindbergssällskapet representerades i utgivningens ledningsgrupp från och med 1986 av den dåvarande ordföranden, Bengt Landgren, fram till dennes bortgång 2012.

Utgivningen av Samlade Verk fortsatte vid Stockholms universitet under många år. Lars Dahlbäck var huvudredaktör fram till 2008, därefter Per Stam. Minnesåret 2012 utgavs de de sista texterna av Strindbergs hand, *Ockulta Dagboken* och *Hemsöborna*. Den allra sista volymen i Samlade Verk, *Register* (del 72), utkom i slutet av 2013. Arbetet med de textkritiska kommentarerna pågår ännu.

Strindbergspriset

Priset instiftades av sällskapet vid ett föreningsmöte den 10 december 1987. Det utgörs av en replik av en Strindbergsbyst av Carl Eldh. Enligt bestämmelserna kan det tilldelas en enskild person eller grupp inom eller utom Strindbergssällskapet, som sällskapets styrelse funnit särskilt förtjänstfullt ha verkat för Sällskapet i dess stadgar uttryckta ändamål ”att främja kännedomen om August Strindberg och hans verk”.

Priset utdelas som regel, men inte ovillkorligen, varje år. Lämplig tid, plats och arrangemang bestäms för varje tillfälle. Pristagarna 1988–2014 redovisas nedan.

1988	Kungl. Dramatiska Teatern
1989	Mary Sandbach, översättare till engelska
1990	Gunnar Brandell, Strindbergforskare
1991	C.G. Bjurström, översättare till franska
1992	Ingmar Bergman, regissör
1993	Margareta Hallin, hovsångerska, och Ingvar Lidholm, kompositör
1994	Olof Lagercrantz, författare
1995	Gunnar Ollén, Strindbergforskare, styrelsemedlem i 40 år
1996	Bengt Lagerkvist, regissör
1997	Hans Lindström, Strindbergforskare
1998	August Strindberg Museum, Saxen och Albert Stifter-Institut
1999	Michael Robinson, Strindbergforskare
2000	Radioteatern, Sveriges Radio
2001	Keve Hjelm, skådespelare
2002	Lars Dahlbäck, Strindbergsutgivningen
2003	Stockholms stadsteater (Benny Fredriksson)
2004	Egil Törnqvist, Strindbergforskare
2005	Li Zhiyi, översättare till kinesiska
2006	Carl Olof Johansson, styrelseledamot, skattmästare, medlemssekreterare, sällskapets sammanhållande kraft under många år
2009	Birgitta Steene, Strindbergforskare
2012	Björn Meidal, Strindbergforskare
2014	Franco Perrelli, teaterhistoriker, översättare till italienska

Strindbergssällskapets bokutgivning

Sällskapet har under årens lopp gett ut åtskilliga böcker, både i och utanför serien Strindbergssällskapets skrifter. De första utgavs 1948. Detta år var det premiär för det första bandet av *Strindbergs brev*, som skulle komma att ges ut i 22 band fram till 2001. Som nämnts tidigare var det Torsten Eklund som var den förste redaktören och Björn Meidal som svarade för banden från och med nummer 16.

Eklund var också engagerad i utgivningen av två andra verk som sällskapet gav ut 1948. Det rörde sig dels om *Före Röda Rummet*. *Strindbergs ungdomsjournalistik*, dels om *August*

Strindberg. En berättelse från Stockholms skärgård med inledning och kommentar av Torsten Eklund.

År 1958 utgavs *August Strindberg: Vivisektioner*. De franska texterna jämte en svensk tolkning av Tage Aurell, med inledning och kommentar av Torsten Eklund. Nästa utgåva var den av Carl Reinhold Smedmark redigerade antologin *Essays on Strindberg* som utkom 1966.

Sällskapet gav också ut tre rapporter från Strindbergssymposierna 1975, 1981 och 1998: *Strindberg and Modern Theatre*, *Strindberg on Stage* och *Strindberg: The Moscow Papers*.

Dessutom kan nämnas att de första fjorton av August Strindbergs Samlade Verk utgavs av Strindbergsällskapet i samarbete med Kulturrådet och Almqvist & Wiksell Förlag (1981–1985).

Den hittills senaste boken var hyllningsboken till Gunnar Ollén, *Forskarliv – sex decennier med Strindberg*. Den utkom 2004. Redaktörer var Catharina Söderbergh och Anna Bodin (Höök).

Bildandet av en Strindbergsförening i Lund

Strindberg tillbringade i det närmaste tre år av sitt liv i Lund. Det kändes därför naturligt för ett antal akademiker i staden att bilda en särskild förening för att erinra om Lunds inverkan på Strindbergs författarskap. *Inferno*, *Till Damaskus*, *Advent*, *Folkungasagan*, *Brott och brott* och *Gustav Vasa* är den imponerande listan över Strindbergsverk, författade i Lund.

Det första föreningsmötet ägde rum den 28 januari 1956 på den restaurang som Strindberg frekventerade i Lund, Åke Hans. Professor Knut Lundmark blev ordförande och konservator Hans Erlandsson sekreterare. Författaren Nils Ludvig Olsson blev också invald i styrelsen, tillsammans med Erik Trolle, Per Persson, Ture Sjögren och Alfred Neuman. Man beslöt att kalla sig Strindbergsföreningen i Lund.

Syftet med föreningen var enligt uppropet att tillvarata vad som fanns kvar av Strindbergsminnen och Strindbergstraditioner i Lund. Det poängterades att det skulle vara den personliga samvaron som skulle vara grundläggande.

Redan efter ett par veckor hade föreningen samlat ett 40-tal medlemmar. Antalet växte efterhand och uppgick i mitten av 1970-talet till cirka 60. Verksamheten kom – förutom personlig samvaro med visning av Strindbergsmaterial och kåserier om honom – också att bestå av utflykter till platser där Strindberg vistats, såsom Ystad och Skurup. De flesta mötena ägde rum i det s.k. Strindbergssrummet på Åke Hans. Under senare år var Harald Elofsson ordförande och Bertil Romberg sekreterare.

Föreningen träffas numera i en lokal i den Litteraturvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet sedan man blev uppsagda från Åke Hans 1981. Den dåvarande sekreteraren, Louise Vinge, ordnade då så att föreningens inventarier, bland annat bilder av Strindberg och personer i hans umgänge, kunde förvaras där.

Källor

Strindbergiana, samling nr 9, 10, 16, 18, 20, 22 och 28

Meddelanden från Strindbergssällskapet 1945–1984

”Meddelanden från Strindbergssällskapet” 1985–1996

Nya Meddelanden från Strindbergssällskapet 1997–2014

Falck, August, *Fem år med Strindberg*, 1935

Stam, Per, ”August Strindbergs Samlade Verk. En kort historik”, *August Strindbergs*

Samlade Verk. Register, SV 72, 2013